СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION 1.

РІК LI. Ч. 231. Джерзі Сіти, Н. Дж., субота, 27. листопаду 1943. No. 231. Jersey City, N. J., Saturday, November 27, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016

THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

Палата репрезентантів ухвалила понад два біліони нових податків

ВАШИНГТОН. — Вдруге палата послів в останніх тижні пішла на супір адміністрації, ухвалюючи тепер свій власний законопроєкт нових податків. Він різниться незвичайно від пропозиції скарбового департаменту, бо признає висоту нових податків до $2,139,300,000, а скарбовий департамент жадав нових податків до висоти $10,500,000,000. Наступного тижня сенат розпічне свої переслухання як в справі нового податкового законопроєкту, так теж і в справі законопроєкту про харчові субсидії, що їх відкинула палата репрезентантів.

СПРАВА КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ В МАДЯРСЬКІМ ПАРЛЯМЕНТІ.

ЛОНДОН, (ОНА). — Чеські державні кола в Лондоні мають вістку, що недавно в мадярськім парляменті відбулася дебата над тим, щоби уряд виселив з Підкарпаття українське населення. Посли доводили, що підкарпатці цілком не звертають уваги на державні прикази і поводяться так, як за старої демократичної влади. Місцеві українці горнуться до партизанських гуртків, займаються саботажами і слухають закордонних воєнних новинок. Націстські посли доказували в парляменті, що Карпатська Україна є осередком аліянтських агентів і, що українці ігнорують всі урядові постанови. Замісць бути добрими мадярськими підданими, українці тероризують представників влади і надіються, що як скінчиться війна, то матимуть свої школи і демократичну систему державного правління. Посли скаржилися, що українське населення відказується вчити дітей мадярської мови і називає мадярів вайдами. У виду того, казали посли, українське населення мусить бути депортоване в чисто мадярські околиці.

УКРАЇНСЬКІ СОЦІЯЛІСТИ І ПОЛЬСЬКА ДЕРЖАВА.

ЛОНДОН, (ОНА). — Польські круги в Лондоні заявляють, що як польські соціялісти святкували 25-ліття відродження польської держави, організація українських соціялістів прислала на свято привітальну телеграму. Цим поляки дали до зрозуміння, що українські соціялісти йдуть рука в руку з польськими соціялістами і стоять за спільну польську державу. Однак, де саме находиться та українська соціялістична організація, поляки не сказали.

ПЕРТИНАКС ЗАПОВІДАЄ РАДУ ЧОТИРЬОХ ДЕРЖАВ.

НЮ ЙОРК. — Кореспондент синдикату Норт-Амерікен Нюзпейпер Елайенс Пертинакс заповідає зорганізування Ради Обєднаних Держав із Екзекутивним Комітетом на чолі. Ця рада буде вислідом рад начальників урядів чотирьох держав, а це Америки, Англії, Росії та Китаю.

До Екзекутивного Комітету ради ввійшлиб представники всіх чотирьох великих потуг, що були заступлені на московській конференції. Осідком ради булоб місто Вашингтон. Екзекутива булаб діяльна постійно, а рада булаб скликувана лише в дуже важних справах. Одначе Пертинакс сумнівається, чи маршал Сталін легко погодиться на таку постійну Екзекутиву хочби тому, що він хоче втримати невтральність Росії супроти Японії.

ПОЛЯКИ ЗАНЕПОКОЄНІ ЗАЯВОЮ СОВЕТСЬКОГО АМБАСАДОРА В МЕКСИКУ.

ЛОНДОН, (ОНА). — Як совєтський амбасадор в Мексику недавно заявив, що аби визволити Совєтську Україну з нацi-фашістського ярма, Червона армія ще має зробити 280 миль, то польські дипльомати в Лондоні дуже занепокоїлися. Вони ждали, що британський секретар закордонних справ Ентоні Іден і або американський секретар стейту Кордел Голл заперечать заяву амбасадора Уманського. Як цього не було, то польські державні кола ще гірше занепокоїлися. Польські політики вже від давна старалися намацати грунт, як саме Англія поставиться до їх домагання відреставрувати старі польські границі, але їм здається ніколи не дано ясної відповіди. Тому й заява Уманського зробила на них пригноблююче враження, немовби все пропало.

Гарячі польські політики домагалися від президента Рачкевіча офіціяльного протесту, але помірковані дипльомати казали зачекати, бо про польсько - совєтську границю в Москві мови не було.

КИТАЙЦІ НАБИЛИ ЯПОНЦІВ У РИЖОВІЙ ПРОВІНЦІЇ.

ЧУНҐКІНҐ. — Китайці вбили 5,000 вояків японської армії, що зробила інвазію Гунану, китайської рижової провінції. Японська армія находиться в пастці. Китайці перемагають теж на інших боевищах.

„Берлінська битва" далі триває

Донесення про наслідки аліянтських рейдів на Берлін однодушно стверджують, що Берлін потерпів від цих рейдів страшенно.

Ще не погас огонь від першого рейду, а вже в найближчу ніч на Берлін налетіли знову британські літаки й скинули на нього тисячу тон вибухових і запальних бомб. Рейдери оставили Берлін знову в морю пожару. До того британське міністерство інформації додало, що й на цьому рейді ще не скінчилося, бо Британія задумує скинути на Берлін 50,000 тон бомб, щоби взагалі знищити цей осередок військового, політичного й бизнесового життя Німеччини.

Два атаки знищили коло 25 процентів міста та вбили коло 15,000 осіб. Хоча другий рейд був менший від першого, він поширив знищення дальше першого. Подорожні оповідають, що весь рух у Берліні станув. Замішання було загальне. Люди тепер ходять як зачумлені. Жертвою другого рейду впало багато відомих будівель. Звірята вийшли зо звіринця й ходили вулицями. Від пожару повітря в місті нагрілося до того, що багато пішоходів мліло.

ФАБРИКА ФАЛЬШИВИХ ПАШПОРТІВ.

БЕРН, Швайцарія, (ОНА). — У Букарешті поліція викрила друкарню, в якій підробляли фальшиві пашпорти. Користаючи з загального замішання, яке зараз панує в Букарешті, румунські спекулянти продавали фальшиві пашпорти з швайцарською візою по 5,000,000 леїв (на американські гроші двадцять-пять тисяч долярів).

Румунські багаті верстви вже втратили віру в перемогу свого союзника над червоною армією і рвуться втікати закордон. Вибираються втікати до Швайцарії і Туреччини, дехто аж до Аргентини. До швайцарського консуля в Будапешті минулого року зголосилося около 30,000 румунських громадян з просьбою за візою на виїзд до Швайцарії.

ЯПОНСЬКІ ВТРАТИ В ПОВІТРІ Й НА МОРЮ.

Секретар війни Стимсон подав до відома, що на південному й південно - західньому Пацифіку від 1. листопада до цього часу японці втратили 553 літаки й 74 кораблі, воєнні й торговельні. За той час американці втратили 91 літак і один нищитель.

НІМЦІ ЗДАЮТЬ ГОМЕЛЬ.

Червона армія добула в Білоруси таку рішаючу перемогу, що німці почали вже евакуацію Гомеля. Червона армія заняла 180 місцевостей.

ВОСЬМА АРМІЯ ЖЕНЕ ВОРОГА ПОЗА РІКУ САНҐРО.

Восьма армія перейшла ріку Санґро недалеко Адрійського моря й погнала далі німців перед себе. Поза ворожими лініями аліянтські літаки били по Ланчіяно й Фоссачесія. В центрі ворог опирається завзято коло Альфедени.

ЧІЯНҐ КАЙ-ШЕК ЗАПРОШЕНИЙ НА КОНФЕРЕНЦІЮ РУЗВЕЛТА, СТАЛІНА Й ЧОРЧИЛА.

ЛОНДОН. — Китайський начальний командант Чіянґ Кай-Шек відай візьме участь у заповідженій конференції президента Рузвелта, премієра Сталіна й премієра Чорчила. Він не буде одначе брати участи в тій части конференції, що відноситься виключно до европейської війни, як знову Сталін не буде брати участи в нарадах у справі війни проти Японії. Приявність Кай-Шека на конференції потрібна для вирішення достави воєнних матеріялів для Китаю.

ПОВІТРЯНІ ВТРАТИ ЯПОНЦІВ КОЛО ҐИЛЬБЕРТІВ.

Підчас інвазії й заняття островів Ґилберта американці розбили велику масу японських літаків. Одна американська дивізія літаковозів, котра закривала своїм огнем операції, зострілила 46 ворожих літаків, при чому сама втратила тільки 4 літаки.

ЩЕ ОДНА ВЕРЗІЯ ПРО МУСОЛІНІЯ.

Ще один образ Беніта Мусолінія малює генерал Антоніо Бассо, що був військовим командантом у Сардинії, коли Мусолінія осаджено в фортеці Мадалена.

Ґенерал Бассо стверджує чутку, що Мусоліні зовсім зломана людина, фізично, умово й морально. Він лежав у ліжку цілими днями, встаючи тільки на хвилину в полудне. Жив молоком і овочами. Кожного дня два рази кликав священика для сповіди й поради. Колись діяльна людина, лежала тепер у ліжку, зломана, засумована, сварлива.

Ґенерал Бассо певний, що Мусоліні не поповнить самогубства. Зрештою він усе ще має великі політичні амбіції.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Даймо щирою рукою

У кількох великих американських містах, у котрих є більше число українських іміґрантів, повстали спеціяльні українські комітети для збірки жертв для Краєвого Воєнного Фонду.

Осередком цього Фонду є допомога для Обєднаних Службових Організацій (ЮСО), які дбають спеціяльно за моральну допомогу збройним силам Америки. Попри них з того фонду дістануть допомогу ще різні, з гори признані орґанізації, що займаються спеціяльними добродійними акціями, зглядно допомогою для поодиноких аліянтських країв.

Спеціяльні українські комітети для збірки на цей Фонд потворено рівнобіжно з подібними спеціяльними комітетами інших іміґрантських ґруп. За орґанізацією таких комітетів є думка, що люди тої самої ґрупи найкраще знають, як перевести серед своєї ґрупи збірку на спільний фонд.

Кожному такому комітетови призначено звичайно до зібрання певну квоту. Якаб вона не була, комітет повинен старатися цю квоту виповнити. Виповненням він засвідчить передовсім, як йому, а тим самим цілій іміґрантській ґрупі, дорогий моральний добробут американських збройних сил, що воюють на всіх закутинах світа. Тим самим ми засвідчимо, як ми високо цінимо цей край його порядки й устрій, за оборону якого збройні сили краю готові віддати найвищу жертву, на яку стати людину.

У порівнанню з цею ціною людської крови й людського життя наша грошева допомога все буде дрібна. Тож жертвуймо на Краєвий Воєнний Фонд щедрою рукою. Даючи цю жертву, ми даємо тим з нас, що обороняють те, що для нас найдорожче.

Чи не пора станути на нові дороги?

Останніми часами можна було помітити оживлення польської пропаґанди в Америці. Влаштовується пропаґандивні відчити, віча, конференції, свята. Поза цими різними акціями є одно почування: страх за східні границі Польщі. Страх спирається на сущну можливість: кажуть поляки, що Росія хоче забрати східні провінції передвоєнної Польщі, і Росія справді виразно каже, що вона такі наміри має. Отже до цього пункту польська політика реалістична.

Коли подивитися на засоби, якими поляки хочуть добитися для Польщі задержання старих, передвоєнних границь, то побачимо, що для цеї цілі мають служити історичні арґументи. Мовляв, ці краї Польща мала, і тому повинна далі мати. Забувають поляки, що історичні арґументи можна повертати на всі боки, як кому цього треба. Підшукали поляки історичні арґументи за польське посідання, можуть німці підшукати історичні арґументи за німецьке посідання, навіть мадяри за мадярське. В нинішні часи люди менше звертають увагу на те, що було, а щораз більше на те, що тепер є й що мабуть буде.

Поляки зрештою самі почувати мусять, що історичний арґумент нікого не переконує, і тому історичні арґументи доповняють доказуванням, що передвоєнна Польща це була демократична країна, з рівноправністю народів, релігій, зо свободою преси, слова й орґанізації. Ще й кажуть, що якби такій добрій державі з такими народоправними порядками відобрати східні краї, то в світі вже ніколи не буде мира, поки тих країв їй назад не повернуть.

Невжеж поляки переконають когонебудь подібною пропаґандою? Невже хтось повірить в те, що всі факти заперечують? Чи не бачать вони, що їх одинока надія сказати світови про передвоєнну Польщу святу правду, а потім переконати світ, що повоєнна Польща буде інакша? Адже польська пропаґанда підсуває, що поляки, які були досі, такі лишаються й надалі, та що повоєнна Польща буде така, як була передвоєнна.

НІМЕЦЬКИЙ ҐУБЕРНАТОР ФРАНК — ВИГОЛОСИВ У ЛЬВОВІ ПРОМОВУ.

БЕРН, Швайцарія, (ОНА). — Наспівша до Швайцарії німецька преса принесла вістку, що німецький ґенерал-ґубернатор в Галичині, Ганс Франк виголосив недавно у Львові промову, в якій хвалив господарські здобутки німецького правління в Галичині. Казав, що це є заслуга Адольфа Гітлера.

Франк виступав на вічу німецьких переселенців в Галичині і говорив, що не кожний з них є добрим націстом. Бесідник звертав їм увагу, що німецькі кольоністи повинні давати місцевому населенню примір, як шанувати націстську владу і її провідника, Адольфа Гітлера.

ПРОФ. ОСКАР ГАЛЄЦКІ ЗА СТАРУ ПОЛЬСЬКУ ГРАНИЦЮ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., (ОНА). — Проф. Оскар Галецкі виголосив 16. листопада в Тавн Гол промову, в якій заявився за стару польську границю. Бесідник нарікав, що в Америці поширилася думка, що Польща є чи була маленькою державою, що її створено Версайським договором коштом Німеччини і Росії та що Польща не була демократичною державою.

Все те неправда, говорив бесідник. Кожному вже повинно бути відомо, що Польща існує тисячу літ. Як вкладали Версайський договір, то тільки відновили її суверенність. Проф. Галецкі доводив, що Польщі не створено коштом німецьких і російських земель, а навпаки — їй віддано тільки польські землі, до котрих вона мала історичне право. І то не всі, бо в часі першого і другого розбору польської держави, Росія забрала від Польщі багато більше земель ніж ті, які віддала їй на основі ризького договору.

Щодо польської демократії, то, бесідник сказав, в Польщі вона вже панує такі довгі часи, як і в Англії. Польська демократія відома цілому світові, і про неї нема що багато говорити. Польська конституція з 1921 року також була демократична. І як Польща знов стане незалежною державою, то є всі підстави думати, що вона ще раз буде демократична.

ПОЛЯКИ ЗНОВ АПЕЛЮЮТЬ ДО УКРАЇНЦІВ.

ЛОНДОН, (ОНА). — До Лондону прийшла вістка, що поляки ще раз апелюють до українського населення в Галичині, аби не давало себе водити сліпим націоналістичним провідникам, але щоби співпрацювало з польськими підземними орґанізаціями. Нелеґальна польська радіовисильня „Світ" передає апель до українських людей що кілька днів і просить їх робити все можливе, щоби вигнати ворога зо спільних земель і будувати нове, вільне життя.

Польський радіопромовець вказує українцям на їх помилки і доводить, що німці їх безсоромно обманули. Українці — це наш братний народ, говорить бесідник, який живе разом з нами цілі століття. Його зараз німці тримають в неволі так само, як і поляків. Українці мусілиб єднатися з поляками і спільними силами скидати з себе спільне німецьке ярмо. Не слухайте професора Кубійовича, казав польський радіопромовець, бо він запродав свою душу німцям.

АМЕРИКА ВИГРАЛА 76-ГОДИННИЙ БІЙ НА ОСТРОВАХ ҐИЛБЕРТА.

ПЕРЛ ГАРБОР. — Острови Ґилберта вже находяться в цілости в посіданню американських збройних сил, котрі переломали всякий опір ворога.

На острові Бетіо, одному з атолів острова Тарави, американці вбили коло 4,000 японців. Тепер американці займаються „вимітуванням" останків ворога з островів.